

TOLT: Det er to stolte elever, Sindre Steffensen (t.v.) og Vetle Kostamo, som er nominert til Holberg-pris med sin forskeroppgave om kven-begrepet.

Foto: Bjørn Hildonen

Kven, et omdiskutert begrep

De to elevene ved Vadsø videregående skole, Sindre Steffensen og Vetle Kostamo har skrevet en fordypningsoppgave der de har forsket på kvenbegrepet, med Vadsø som utgangspunkt. – Det vi har avdekket er at de unge i Vadsø ikke er så opptatt av begrepet kven, sier de to 18-åringene.

Bjørn Hildonen

Forskningsprosjektet til de to, som går siste året på videregående, startet i høst. Den omfattende oppgaven var ferdig ved årsskiftet. Den er nå én av tre oppgaver Vadsø videregående skole har nominert til Holberg-prisen.

Ikke opplagt

Det var ikke opplagt at de to vadsøvingene skulle fordype seg i kvenbegrepet.

– Vi diskuterte lenge emnevalget. Så kom Vetle med ideen om å se nærmere på nettopp det omdiskuterte kvenbegrepet, et begrep som den siste tiden har vært mye diskutert, ikke minst gjennom lokalavisa. Så dermed valgte vi å se nærmere på hva be-

grepet betyr og hvordan det oppfattes her i Vadsø, sier Sindre Steffensen.

Tidligere har han ikke hatt noe forhold til begrepet. Hans foreldre har heller ikke finske eller kvenske aner. Vetle Kostamo har derimot slekt i Kemijärvi-området, mer presist kommer hans forfedre fra bygda Kostamo. Selv var han i fjor sommer for første gang i Kostamo og traff noen av slektningene.

– Hjemme har temaet kven kontra norskfinner vært diskutert. Jeg har derfor fått interesse for begrepet kven og kvenkultur. Vadsø er da også blitt betegnet som kvenhovedstad fra 1860-tallet. Og begrep Ytre-Kvenby er fortsatt i bruk i Vadsø, sier Vetle.

Mye arbeid

Det de to ikke visste da de startet på sin omfattende forskeroppgave, var at det skulle bli svært mye arbeid utover høsten og førjulsvinteren.

– Vi brukte nærmest hver eneste norsktime til oppgaven, men vi måtte også bruke mye fritid, også helger, til oppgaven. Spesielt var det mye arbeid med diagrammer, tabeller og grafikken vi har i oppgaven. Men vi er fornøyd med resultatet, og ikke minst at vi er nominert til Holberg-prisen, sier de to.

Innledningsvis i oppgaven har de to forskerne definert kvenbegrepet. Her heter det: Kvenfolket er et folk som kom vandrende fra Nord-Finland og Nord-Sverige til

Nord-Norge i løpet av flere hundre år. Det vi i dag kjenner som den norske minoriteten kven, er alle med finsk språk- og kulturbakgrunn som kom til Norge før 1945, samt etterkommere.

Få kvener

Da de startet arbeidet stilte de seg et sentralt spørsmål: Hvordan står kvenkulturen stilt i dag, i forhold til tidligere?

– Fikk dere svar på spørsmålet dere stilte?

– Vi sende ut 60 spørreskjemaer til folk i forskjellige aldersgrupper; 15-25 år, 25-55 år og til personer over 55 år. I tillegg dybdeintervjuet vi tre personer i hver gruppe. Det vi har fått av svar forteller oss at kvenkulturen har delvis blitt rehabilitert etter siste krig. Mens det i Vadsø på slutten av 1800-tallet var over 50 prosent av innbyggerne som erklærte seg som kven, er tallet i dag, med referanse til spørreundersøkelsen, bare om lag 12 prosent som erklærer seg som kven. Til sammenligning var det 32 prosent av de spurte som beskrev seg som finsk. Det er vel slik at identiteten blir tydeligere med alderen. For de unge er ikke så veldig opptatt av sin etniske bakgrunn, men med årene blir også interessen til etnisk bakgrunn sterkere, sier forskerne.

De mener og konkluderer med at forskjellig bakgrunn gir forskjellige svar på undersøkelsen.

– Det vi også kan lese av svarene er at de som sier de har finsk bakgrunn ikke har noe godt forhold til kvenbegreper, sier de to.

Spørsmål

I undersøkelsen blir det blant annet stilt spørsmål om forholdet til begrepet kven. I aldersgruppen 15 til 25 år svarer 40 prosent av menn at de har et godt forhold. Derimot er det kun 10 prosent av jentene som kommer med samme svar og 50 prosent av kvinnene sier forholdet er greit. 40 prosent av menn i aldersgruppe 25 til 55 år sier det er greit, 30 prosent av kvinnene sa det samme. I aldersgruppen 55 år og eldre svarer 50 prosent av menn at det er greit, og 30 prosent av kvinnene.

På spørsmålet om Vadsø er en kvensk by svarer 40 prosent av menn og 20 prosent av kvinnene i den yngste gruppen ja til spørsmålet. I gruppa 25 til 55 år svarte 30 prosent av menn ja til spørsmålet og 40 prosent av kvinnene kom med samme svar.

Av de spurte i den eldste gruppa, fra 55 år oppover var det ingen som kategorisk mente Vadsø var en kvensk by. 60 prosent av menn svarte nei på spørsmålet, de andre var tvilende. Derimot svarte 20 prosent av kvinnene ja på spørsmålet om Vadsø er en kvensk by.

Har kvensk noen framtid som eget språk og kultur i Norge?

Menn i alder 15 til 25 år sier 20 prosent ja og blant kvinnene sier 10 prosent ja. Her svarer 20 prosent av de spurte menn i aldersgruppen 25 til 55 år ja og 40 prosent av kvinne ja. I den eldste gruppe, 55 år og oppover var det 30 prosent menn som svarte ja og 20 prosent av kvinnene svarte det samme.

Vakt interesse

Begge hevder at oppgaven var svært spennende og morsom å arbeide med.

– Og nå skal dere fortsette å forske?

– Det vet vi ikke, men tviler på om vi i framtiden skal drive med den type forskning vi har jobbet med i inneværende skoleår. Men det vi har gjort har vært interessant og lærerikt og vakt vår generelle forskningsinteresse. Så må vi få takke lærer Marta Birkeland. Hun har vært vår utmerkede veileder under hele prosessen. At vi nå er nominert til Holberg-pris er også noe vi er stolte av, sier Sindre Steffensen og Vetle Kostamo.

Nå vurderer Sindre å søke seg inn på sivilingenjörstudier, helst innenfor bygg og miljø. Vetle på sin side kan tenke seg studere satellitteknologi.

– Men i den siste tiden har jeg også syslet med tanken om å bli lærer, sier Vetle.

La oss ta med at forskernes oppgave ble belønnet med 5+.